

Nález tří vzácných druhů hub u Brňova (část města Valašské Meziříčí) *Finds of three rare macrofungal species near Valašské Meziříčí – Brňov*

●
Jiří Lederer

Pržno 233, CZ-739 11 Frýdlant nad Ostravicí; e-mail: b.ledererova@seznam.cz

Keywords: Czech Republic, *Hygrophorus pudorinus*, *Lactarius salmonicolor*, Moravia, mycofloristics, *Rubroboletus rubrosanguineus*, West Carpathians

Abstract: The author provides information on find of three rare macrofungal species *Rubroboletus rubrosanguineus*, *Hygrophorus pudorinus* and *Lactarius salmonicolor* near the town of Valašské Meziříčí.

Mykologickou poradnu Muzea Beskyd Frýdek-Místek navštěvují houbaři, kteří většinou donášejí k určení běžné druhy hub. Občas je však donesen i druh vzácný a o takovém případě informuje tento článek. Poradnu navštívil pan R. Paťava, vlastník rekreačního objektu v Brňově (část města Valašské Meziříčí), s dotazem na houbu, o které se domníval, že by to mohl být ryzec lososový. Plodnice již byly zaschlé, takže většina znaků nebyla úplně zřetelná, přesto charakter plodnic tomuto určení nasvědčoval. Ovšem podivná byla informace nálezce, že se v místě nevyskytují žádné jedle. Proto autor hned druhý den lokalitu nálezů navštívil, aby okolnosti nálezů ověřil. Na místě se ukázalo, že převážnou část stromů v porostu tvoří právě vyspělé exempláře jedle bělokore (Abies alba). Lesní porost leží na svahu nad potokem Medůvka. Je v něm několik pramenišť, od nichž v hlubokých úžlabích tečou drobné potůčky, které se postupně stékají až v nejspodnější části lesa a tvoří jedno asi 2–3 m hluboké koryto s tekoucí vodou na dně. Ryzec lososový roste hojně všude okolo potůčků v desítkách velikých plodnic a ojediněle i mimo tato vlhká místa. Rostly tu i dva další vzácné druhy. V nejspodnější a v horní části lesa byla nalezena na dvou místech šťavnatka oranžová, tvořila zde shluky 20–30 plodnic. V nejvyšší položené části byla nalezena jedna menší plodnice hříbu

Mosero. Nomenklatura je uvedena podle seznamu INDEX FUNGORUM (2017). Znamé mikroznaky nejsou uvedeny, protože jsou nalezené druhy dobře makroskopicky a ekologicky odlišeny od druhů podobných.

LOKALITA

Valašské Meziříčí-Brňov (distr. Vsetín), 6573d, 49°25'32" N, 17°58'27" E, vyspělý smíšený les s *Abies alba*, *Fagus sylvatica*, *Carpinus betulus* a *Picea abies*, na svahu obráceném k SZ v osadě Brňov-Potoky nad levým břehem potoka Medůvka, cca 850 m JV od železniční zastávky Brňov, 370 m n. m., 80a – Vsetínská kotlina. Lokalita leží mimo území CHKO Beskydy (ovšem její hranice je pouze 4 km východním směrem).

MATERIÁL A DISKUSE K JEDNOTLIVÝM DRUHŮM

Lactarius salmonicolor R. Heim et Leclair – ryzec lososový (Russulales – Russulaceae), 13. X. 2017 leg. R. Paťava, det. J. Lederer, 17. X. 2017 leg. J. Lederer, det. J. Lederer, cca 100 plodnic, coll. Muzeum Beskyd Frýdek-Místek (FMM). Na lokalitě rostly desítky plodnic, jednotlivě i ve skupinách. Některé plodnice byly mimořádně velké, průměr klobouku až 25 cm, obvyklý prů-

Obr. 1: Ryzec lososový – *Lactarius salmonicolor*, plodnice. Foto: Jiří Lederer.

Fig. 1: Fruitbody of *Lactarius salmonicolor*. Photo: Jiří Lederer.

měr většiny plodnic je 10–20 cm. Několik plodnic bylo sebráno pro další studium a herbářování. Celá plodnice, tedy klobouk, lupeny i třeň, je sytě oranžová až růžově oranžová. Plodnice roní oranžové mléko, které se na vzduchu barví sytě vínově. Stejně se zbarvují i poškozená místa plodnice. Některé plodnice mají povrch klobouku kruhový, tj. světlejší a tmavší zbarvení tvoří soustředné kruhy. Část plodnic má tyto kruhy proloženy tenkou vínově červenou linií. Charakteristická je absence zelenání na poraněných místech nebo u starých plodnic, které je typické pro podobné druhy *L. deliciosus* (rostoucí pod borovicemi) a *L. deterrimus* (rostoucí pod smrky). Dužnina je zbarvená stejně jako celá plodnice. Vůně i chuť je poněkud pryskyřičnatá.

Ryzec lososový je mykorhizní symbiont jedle v jehličnatých i smíšených lesích (jedlobučiny) na zásaditých i kyselých půdách (BERAN 2006). Vyskytuje se v porostech s jedlí bělokorou. V Červeném seznamu (HOLEC & BERAN 2006) je uveden jako VU – zranitelný druh, který může být ohrožen úbytkem jedle. Dle Náleзовé data-

báze ochrany přírody (AOPK ČR, 2017) je vyskyt na Vsetínsku znám z Moravskoslezských Beskyd, Hostýnsko-Vsetínských vrchů a Javorníků.

***Hygrophorus pudorinus* (Fr.) Fr.** – šťavnatka oranžová (Agaricales – Hygrophoraceae), 17. X. 2017, leg. J. Lederer, det. J. Lederer, cca 50 plodnic, coll. Muzeum Beskyd Frýdek-Místek (FMM). Na dvou místech byly nalezeny skupiny plodnic (20 a 30 ks), vždy poblíž okraje koryta potůčku. Deset plodnic bylo sebráno pro studium a dokladování. Plodnice jsou střední až velké, o průměrech klobouků 8–20 cm a celkové výšce až 22 cm. Klobouk je vyklenutý, s podvinutým okrajem. Pokožka klobouku je suchá a nepatrně lepkavá, zbarvena je ryšavě oranžově až pletově růžově a u okraje trochu světleji. Lupeny mají barvu pokožky klobouku, jsou tlusté, řídké a na třeň sbíhavé. Třeň je válcovitý, zbarven jako klobouk, ale trochu světlejší, suchý, jemně vláknitě šupinkatý. Dužnina je bílá a pod pokožkou klobouku zbarvená oranžově. Je pružně pevná, s pryskyřičnatou vůní a nepří-

Obr. 2: Šťavnatka oranžová – *Hygrophorus pudorinus*, plodnice. Foto: Jiří Lederer.

Fig. 2: Fruitbody of *Hygrophorus pudorinus*. Photo: Jiří Lederer.

jemnou chutí. Znaky se zcela shodují s popisem v literatuře (BARANOVIČ 2001; HAGARA 2014; ČESKÁ MYKOLOGICKÁ SPOLEČNOST 2017; MYCO GROUP 2017). Podobné druhy (*H. nemoreus*, *H. poetarum*) se liší ekologicky a typickou vůní.

Šťavnatka oranžová (*H. pudorinus*) je myko-rhizní symbiont jedle na vápnitých nebo minerálně bohatých půdách s kvalitním humusem (DECKEROVÁ 2006). V České republice je uváděno 15 lokalit (DECKEROVÁ 2006). V Červeném seznamu (HOLEC & BERAN 2006) je uvedena jako EN – ohrožený druh. Podle Nálezoové databáze ochrany přírody (AOPK ČR, 2017) je výskyt na Vsetínsku znám.

Rubroboletus robrosanguineus (Cheype) Kuan Zhao et Zhu L. Yang – hřib Moserův (Boletales – Boletaceae), 17. X. 2017 leg. J. Lederer, det. J. Lederer, nalezena 1 plodnice. Exsikát je uložen v herbáři Muzea Beskyd Frýdek-Místek (FMM). Nalezená plodnice byla menší, s kloboukem nasazeným netypicky šikmo k ose třeně (pravděpodobně deformace v průběhu vývinu). Klobouk je mírně vyklenutý, o průměru

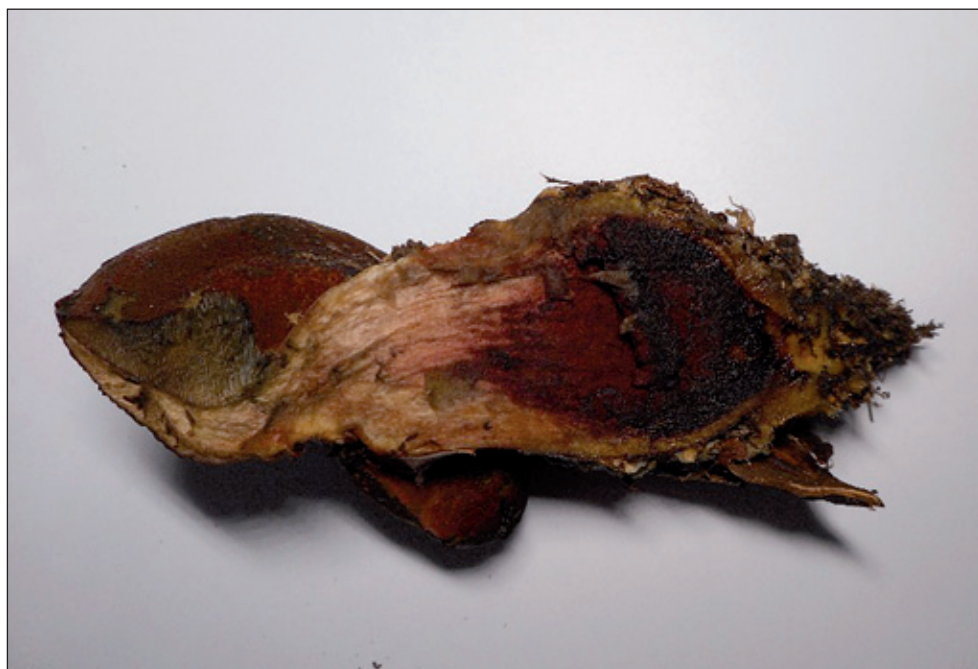
6 cm, pokožka ve středu klobouku hnědá a na okraji červenohnědá. Třeň je mírně dolů rozšířený, sytě krvavě červený, nahoře s jemnou sítkou. Póry rourek jsou krvavě červené, na řezu klobouku jsou rourky sytě okrové a stejně dlouhé jako je výška dužniny klobouku. Dužnina je modrající, ale ne tak intenzivně jako jiné modrající hříby (např. hřib kovář). Dužnina je na řezu okrově žlutá, v dolní polovině třeně vínově červená až hnědočervená. Hlavní znaky – červenohnědá pokožka klobouku, krvavě červené póry rourek, krvavě červený třeň nahoře se sítkou a vínově až hnědočerveně zbarvená dužnina dolní poloviny třeně – zcela odpovídají popisu druhu (SMOTLACHA 1947; ŠUTARA et al. 2009; HAGARA 2014; ČERVENKA 2016; ČESKÁ MYKOLOGICKÁ SPOLEČNOST 2017; MYCO GROUP 2017).

Jedná se o velmi vzácný hřib z okruhu hřibu satana – *Rubroboletus satanas*. V Červeném seznamu (HOLEC & BERAN 2006) je uveden jako CR – kriticky ohrožený. Liší se od ostatních blízce příbuzných druhů růstem pod jehličnany ve vyšších polohách. Tyto podobné pří-

Obr. 3: Hřib Moserův – *Rubroboletus rubrosanguineus*, plodnice. Foto: Jiří Lederer.

Fig. 3: Fruitbody of *Rubroboletus rubrosanguineus*. Photo: Jiří Lederer.

Obr. 4: Hřib Moserův – *Rubroboletus rubrosanguineus*, průřez plodnicí. Foto: Jana Tkáčiková.

Fig. 4: *Rubroboletus rubrosanguineus*, cross-section of fruitbody. Photo: Jana Tkáčiková.

buzné druhy (*R. legaliae*, *R. rhodoxanthus* a *R. satanas*) jsou teplomilné a rostou v nižších polohách pod listnáči (ŠUTARA et al. 2009). V červeném seznamu (HOLEC & BERAN 2006) je uveden jako *Boletus rubrosanguineus* (Walty) ex Cheype (GRACA 2006; ŠUTARA et al. 2009). Na základě analýzy DNA byl zařazen (spolu s výše uvedenými příbuznými druhy) do rodu *Rubroboletus* (INDEX FUNGORUM 2017). Výskyt tohoto druhu v České republice je znám pouze z oblasti jižní části CHKO Beskydy (GRACA 2006). Michal Graca (in verb.) uvádí i lokality v okolí obce Francova Lhota a osady Jezerné (obec Velké Karlovice). V roce 2016 byly doneseny do Mykologické poradny Muzea Beskyd Frýdek-Místek typicky vyvinuté plodnice z oblasti Soláně (obec Velké Karlovice) – tento nález (det. M. Graca) je uložen v herbáři Muzea Beskyd Frýdek-Místek (FMM). V Nálezové databázi ochrany přírody (AOPK ČR, 2017) není dosud evidována žádná lokalita tohoto druhu.

ZÁVĚR

Nález tří vzácných druhů hub u Brňova nasvědčuje tomu, že se jedná o pozoruhodnou lokalitu. Poměrně hojně zastoupení vyspělých jedlů a dostatečná vlhkost i v době sucha prospívá růstu hub. Jedná se i o významnou lokalitu z hlediska běžného houbaření – jedlé houby zde rostou velice hojně (Paťava, in verb.). Tato lokalita si proto zaslouží další průzkum.

LITERATURA

- AOPK ČR (2017): *Nálezová databáze ochrany přírody*. <http://portal.nature.cz/> (accessed 25 November 2017).
- BARANOVIČ R. (ed.) (2001): Šťavnačka oranžová, *Hygrophorus pudorinus* (Fr.) Fr. <http://www.nahuby.sk> (accessed 25 November 2017).
- BERAN M. (2006): *Lactarius salmonicolor* R. Heim et Leclair. In: HOLEC J. & BERAN M. (eds): *Červený seznam hub (makromycetů) České republiky*. Příroda, Praha, 24: 155.
- ČESKÁ MYKOLOGICKÁ SPOLEČNOST (2017): <http://www.myko.cz> (accessed 25 November 2017).
- ČERVENKA J. (ed.) (2016): Hřib úhladný horský. *Suillellus rubrosanguineus* (Cheype) Blanco-Dios. <http://www.nahuby.sk> (accessed 25 November 2017).
- DECKEROVÁ H. (2006) : *Hygrophorus pudorinus* (Fr.: Fr.) Fr. In: HOLEC J. & BERAN M. (eds): *Červený seznam hub (makromycetů) České republiky*. Příroda, Praha, 24: 139.
- GRACA M. (2006): *Boletus rubrosanguineus* (Walty) ex Cheype – In: HOLEC J. & BERAN M. (eds): *Červený seznam hub (makromycetů) České republiky*. Příroda, Praha, 24: 80.
- HAGARA L. (2014): *Ottova encyklopedie hub*. Praha, Ottovo nakladatelství, 1152 pp.
- HOLEC J. & BERAN M. (2006): *Červený seznam hub (makromycetů) České republiky*. Praha, Příroda 24, 1–282.
- INDEX FUNGORUM (2017): <http://www.indexfungorum.org> (accessed 25 November 2017).
- MYCO GROUP (2017): <http://www.mykoweb.cz> (accessed 25 November 2017).
- SINGER R. & KUTHAN J. (1976): Notes on Boletes. *Česká mykologie*. 30(3–4): 143–155.
- SMOTLACHA F. (1947): *Atlas hub jedlých a nejedlých*. Melantrich, Praha, 297 pp.
- ŠUTARA J.; MIKŠÍK M. & JANDA V. (2009): *Hřibovitě houby*. Praha, Academia, 294 pp.